

Fecr Yayınları: 775

MÜSLÜMAN AZINLIKLAR FIKHI
(FIKHU'L-EKALLİYYÂT)

Editörler

Emine Enise YAKAR

SümeYra YAKAR

Tuğrul KÜTÜKCÜ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-27-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

MÜSLÜMAN AZINLIKLAR FIKHI (FIKHU'L-EKALLİYYÂT)

Editörler

Emine Enise YAKAR

Sümevra YAKAR

Tuğrul KÜTÜKCÜ

Yusuf el-Karadâvî'ye...

YAZARLAR VE ÇEVİRMENLER HAKKINDA

Doç. Dr. Emine Enise YAKAR

2006-2010 yılları arasında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde lisans eğitimini tamamladı. 2011 Yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından sağlanan yurtdışında akademisyen yetiştirme programına katılmaya hak kazanarak İngiltere'de Exeter Üniversitesi Arap ve İslam Çalışmaları Enstitüsü'nde İslam Hukuku alanında “*The Concept of Maslaḥa in the Thought of Hayrettin Karaman (Hayrettin Karaman'ın Düşüncesinde Maslahat Mefhumu)*” isimli çalışmasıyla yüksek lisansını 2014 yılında tamamladı. Aynı üniversitede İslam hukuku alanında “*The Interaction between Islamic Legal Methodologies and Social Context in the Light of the Contemporary Practice of İftā': A Case Study of Two Institutions (Güncel İfta Uygulaması Işığında İslam Hukuk Metodolojileri ve Sosyal Bağlam Arasındaki Karşılıklı Etkileşim: İki Kurumun Durum Çalışması)*” başlıklı tezi ile 2018 yılında Doktor unvanını aldı. Doktora çalışma konusu genel olarak güncel ifta uygulamaları, modern dini kurumlar, bu kurumların verdiği fetvalar ve İslam hukuk metodolojileri ile toplumsal bağlam arasındaki etkileşim üzerinedir. Bu bağlamda Suudi Arabistan, Amerika, İngiltere ve Ortadoğu'daki farklı ülkelerde alan araştırmaları yaparak, Suudi Arabistan, Katar, Ürdün, İspanya, Amerika, İngiltere gibi çeşitli ülkelerde konferans, seminer ve çalıştaylara katıldı. Yakar'ın *Islamic Law and Society: The Practice of İftā and Religious Institutions (İslam Hukuku ve Toplum: İfta Uygulaması ve Dini Kurumlar)* başlıklı eserinin yanı sıra, uluslararası ve ulusal dergilerde yayınlanmış çeşitli kitap bölümleri ve makaleleri bulunmaktadır. Yakar, 2019 Nisan ayında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde göreve başlamış olup halen bu üniversitede İslam Hukuku alanında öğretim üyesidir.

Doç. Dr. Sümeyra YAKAR

Lisans eğitimine Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde başlayan Yakar yüksek lisans eğitimini Marmara Üniversitesi'nde tamamladı. Millî Eğitim Bakanlığı'nın yurt dışında akademisyen yetiştirme bursunu kazanarak Amerika ve Ürdün'de yabancı dil eğitimleri aldı. Daha sonra İngiltere'de Exeter Üniversitesi Arap ve İslam Çalışmaları Enstitüsü'nde Ortadoğu'da din ve hukuk sistemleri üzerine yeni bir yüksek lisans çalışması daha tamamladı. Yakar aynı üniversitede Ortadoğu çalışmaları alanında “*The Implicit Role of Custom ('Urf) in The Islamic Jurisprudence of Saudi Arabia and Iran: A Comparative Legal Study of Mu'amalat (Marriage and Divorce Rules) (Suudi Arabistan ve İran Şer'î Hukuk Sistemlerinde Örfün Dolaylı Rolü: Muamelat Alanında Karşılaştırmalı Yasal Çalışma (Evlilik ve Boşanma Hükümleri))*” başlıklı tezi ile 2019 yılında Doktor unvanını aldı. Doktora

çalışma konusu genel olarak Ortadoğu özelde ise Suudi Arabistan ve İran hukuk sistemlerinin yapısı, bölgesel kültürlerin dini kaynakların yorumlanması ve dini akımlar üzerindeki etkisine yoğunlaşmıştır. Avrupa ve Ortadoğu'da din, mezhep, kültür ve hukuk sistemleri üzerine çalışmalar yapan Yakar, Suudi Arabistan, İran, Umman, Katar, Ürdün, Almanya, Belçika, Hollanda, Portekiz ve İtalya gibi çeşitli ülkelerde alan araştırmaları gerçekleştirmiş ve konferanslara katılmıştır. Yakar'ın *Islamic Jurisprudence and The Role of Custom: A Comparative Case Study of Saudi Arabia and Iran* (İslam Hukuku ve Örfün Rolü: Suudi Arabistan ve İran Mahkemelelerinin Karşılaştırılması) başlıklı eserinin yanı sıra, uluslararası ve ulusal dergilerde yayınlanmış makaleleri ve çeşitli kitap bölümleri bulunmaktadır. Yakar, 2019 Mayıs ayında Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde göreve başlamış olup halen bu üniversitede öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin NAS

1991 yılında Şırnak'ta doğdu. 2008'de Siirt Anadolu İmam Hatip Lisesi'nden mezun oldu. Lisans eğitimini Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde 2012 yılında tamamladı. Yüksek lisans eğitimine aynı sene içinde Marmara Üniversitesi'nde başladı; fakat tamamlamadan Millî Eğitim Bakanlığı'nın programıyla eğitim için Ürdün'e gitti. Yüksek lisans eğitimini Ürdün Üniversitesi'nde "Türk Aile Hukukunun (2002) Mezhepler Işığında Değerlendirmesi" isimli çalışmasıyla 2015 yılında tamamladı. Aynı üniversitede İslam hukuku alanında "Maqâsîdî ve Zâhîrî İctihâd'ın Günümüz Modern İctihâdî Akımlar Üzerindeki Etkisi" başlıklı teziyle doktorasını 2021 yılında tamamladı. Ürdün'de yüksek lisans ve doktora çalışmalarını tamamladıktan sonra Türkiye'ye dönerek 2022 yılında Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü İslam hukuku alanında doktor öğretim üyesi olarak göreve başladı ve halen bu görevine devam etmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DEMİRCİ

1989 yılında İstanbul'da doğdu. 2007'de Kartal Anadolu İmam Hatip Lisesi'nden, 2011'de Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 2016 yılında yüksek lisans eğitimini ve 2023 yılında doktora eğitimini Ürdün Üniversitesi'nde tamamladı. 2023 yılında Yalova Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü İslam Hukuku alanında öğretim üyesi olarak göreve başladı. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Ar. Gör. Hüseyin İÇEN

İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden 2018 yılında mezun oldu. Yüksek lisans eğitimini Marmara Üniversitesi İslam Hukuku programında 2021 senesinde tamamladı. Arapça ve İngilizce bilmekle beraber İstanbul Üniversitesi İslam Hu-

kuku programında doktora eğitimine devam etmektedir. Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Hukuku Bilim Dalı araştırma görevliliği tecrübesinden sonra İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi İslam İktisadı ve Finans (İngilizce) Bölümünde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Akademik ilgi alanları klasik ve modern dönem İslam hukuku problemleri, Müslümanların yaşadığı coğrafyanın toplumsal ve ekonomik sorunlarına çözümler olarak sıralanabilir.

Mahmud EMİNİ

1993 yılında Kalkandelen’de (Tetova’da) doğdu. İlkokul ve ortaokulunu Liria mektebinde tamamladı. Liseyi kendi şehirden ayrılarak Üsküp’te İsa Bey Medresesinde bitirdi. Üniversite öğrenimine İstanbul’da İstanbul Şehir Üniversitesi’nde devam etti. Bu üniversitenin İslâmî İlimler Fakültesi’nden “*Farabi’nin Adil Savaş Kavramı ile Fıkıh Literatüründeki Cihad Kavramının Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi*” isimli tezini vererek 2018 yılında mezun oldu. Yüksek lisansını Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm hukuku alanında “*Balkan Müslümanları Özetinde Çağdaş Dönemde Müslüman Azınlıklar Fıkhı (Fikhü’l-Ekalliyyât) Etrafındaki Tartışmalar*” başlıklı çalışmasıyla 2020 yılında tamamladı. Yaşadığı çok kültürlü ortamdan dolayı farklı yabancı diller bilen Emine, çeşitli uluslararası konferanslara katıldı. Çalışmaları Balkan bölgesinde İslâmî İlimlerin akademik olarak yeniden canlanması ve gelişmesi üzerine yoğunlaşmaktadır. Halen Marmara Üniversitesi’nde İslam hukuku alanında doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Merve Sena HASDEMİR

Marmara İlahiyat Fakültesi’nde lisansını dereceyle bitirdikten sonra aynı fakültede Prof. Dr. Ertuğrul Boynukalın danışmanlığında “*Çağdaş Dönemde Müslüman Azınlıklar Fıkhı (Fikhü’l-Ekalliyyât) Tartışmaları*” başlıklı yüksek lisans tezini Tübitak Lisansüstü burs desteği ile tamamladı. Söz konusu yüksek lisans çalışmasında analitik bir literatür değerlendirmesi çerçevesinde ilgili konunun kapsamına, terimleşmesine ve ilişkili problemlerine değinerek sonraki çalışmalara ışık tutmayı planlamıştır. Hali hazırda benzer bir yaklaşımla nörobilimsel gelişmelerin ehliyet arızalarına etkisine odaklandığı doktora çalışmasına devam etmektedir.

Tuğrul KÜTÜKÇÜ

1997 yılında Ankara’da doğdu. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi’nden 2021 yılında mezun oldu. Aynı yıl Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Hukuku Anabilim Dalı’nda yüksek lisansa başladı. Dr. Hadi Ensar Ceylan danışmanlığında “*Taha Câbir Alvânî ve Fıkıh Anlayışı*” isimli tezini yazmaktadır. Halen İslam Düşünce Enstitüsü’nde (İDE) çalışmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Giriş: Müslüman Azınlıklar Fıkhı (Fıkhü'l-Ekalliyyât) -----	13
Müslüman Azınlıklar Fıkhının Temel İlke ve Kavramları Merve Sena Hasdemir -----	21
İslam Hukuku ve Müslüman Azınlıklar: İkinci/Sekizinci Asırdan On Birinci/On Yedinci Asra Kadar Müslüman Azınlıklara Dair Fıkhî Söylem <i>Islamic Law and Muslim Minorities: The Juristic Discourse on Muslim Minorities from the Second/Eight to the Eleventh/Seventeenth Centuries</i> Yazar: Khaled Abou El-Fadl - Çeviren: Tuğrul Kütükcü-----	43
Fıkhü'l-Ekalliyyât'ın Öncüsü: Reşid Rızâ'nın Gayrimüslim Hakimiyeti Altında Yaşayan Müslümanlara Verdiği Fetvalar <i>A Prelude to Fıqh al-Aqalliyyât: Rashîd Ridâ's Fatwâs to Muslims under non-Muslim Rule</i> Yazar: Umar Ryad - Çeviren: Tuğrul Kütükcü-----	91
Taha Câbir Alvânî'nin Fıkhü'l-Ekalliyyât Teorisi ve Mülkîlik/Dâr Anlayışı Emine Enise Yakar-----	125
Yusuf Karadâvî'nin Azınlık Fıkhına Dair Görüşleri ve Fetvaları Mehmet Emin Nas - Mustafa Demirci-----	169
Balkan Müslümanları Özelinde Fıkhü'l-Ekalliyyât Etrafındaki Tartışmalar Mahmud Emîni -----	217
Kuzey Amerika Fıkh Meclisi (The Fıqh Council Of North America) ve Avrupa Fetva ve Araştırma Meclisi (The European Council For Fatwa And Research) Sümeýra Yakar-----	257
Sekülerizm ve Tarafsızlık Dini Azınlıklar için Cezbedici midir? “Müslüman Azınlıklar Fıkhı” (Fıkhü'l-Ekalliyyât) Söyleminde Batı Sekülerizminin İslami Tartışmaları <i>Are Secularism and Neutrality Attractive to Religious Minorities? Islamic Discussions of Western Secularism in the “Jurisprudence of Muslim Minorities” (Fıqh al-Aqalliyyat) Discourse</i> Yazar: Andrew F. March - Çevirenler: Hüseyin İçen - Emine Enise Yakar-----	299